

"לְדוֹרוֹת"

סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: בלפור	שם פרטי: וולרי
-----------------	----------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: בלפור		בלועזית
Balfour		
שם פרטי איתו נולדתי: וולרי	בלועזית	שנת לידה: 1939
Valerie		מין: זכר
עיר לידה: אודסה	בלועזית	ארץ לידה: אוקראינה
Odessa		
שם פרטי ושם משפחה של האב: יפים בלפור	שם פרטי ושם נעורים של האם: חיה-ראיה רשקובסקי	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: אודסה	בלועזית	ארץ המגורים: אוקראינה
Odessa		
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)	מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)	חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא)
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: קסטרמה, גורקי, סיביר (שם העיר או האזור ושם הארץ)		
במידה והיית בגטו, ציין את שמו: סיביר	בלועזית	
Siberia		
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו	בלועזית	
		המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: סיביר
8/5/1945		תאריך השחרור: 8/5/1945
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)	ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור: סיביר	
		שנת עליה: 1990
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין מתי עד מתי		במידה ועלית באנייה, ציין את שמה

אנא ספרי/ על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

נא לכתוב בגוף ראשון

שם המשפחה של סבא רבא שלי (אבא של אבא של אבא) היה בלפר (belfer), כלומר: עוזר למורה, סייע. הוא חי בלודז', בפולין, ושם המשפחה בלפר היה שם נפוץ מאוד. בפולניה היה קשה ליהודים. כבר אז, בסוף המאה ה-19, הייתה שם אנטישמיות. ולכן החלה הגירה משם בקרב היהודים. חלק מן האנשים היגרו אל בלארוס, חלקם היגרו לאוקראינה, וחלקם לרומניה וליוגוסלביה. סבא שלי, שמעון בלפר, היגר בשנת 1900 מפולין לרוסיה, וגר בסנט-פטרבורג. חמש עשרה שנים בערך לפני שהחלה המלחמה, בשנת 1924 בקירוב, הוא וסבתא שלי, סבתא שרה, עברו מסנט-פטרבורג לאודסה, שבאוקראינה. באיזשהו שלב שונה שם המשפחה מבלפר לבלפור, כנראה כדי להיטמע באופן נוח יותר ברוסיה.

בעברית משום מה אומרים balfur בגלל ההצהרה ההיא, אבל האמת היא שאני belfor ואין שום קשר ביני לבין הלורד... לסבא שמעון ולסבתא שרה היו שלושה בנים, ואבא שלי היה הגדול שבהם. הקטן, עמנואל, היה בגילו של גיאורגי אחי. מצד אימא, לסבא ולסבתא שלי קראו זלמן ופיגארשקובסקי. הם גרו בעיירה קטנה במולדביה ששמה היה רשקוב, וכל מי שנולד שם נקרא על שם העיירה - רשקובסקי. היו להם חמישה ילדים, שני בנים ושלוש בנות - יוסף, יעקב, אידה, צילה וראיה. הקטנה, ראיה, היא אימא שלי. כשאימא שלי הגיעה לגיל 18, היא עברה לאודסה כדי ללמוד באוניברסיטה, ושם היא הכירה את אבא שלי, שהיה גם הוא סטודנט.

נולדתי בשנת 1939 באודסה שבאוקראינה. בבית היינו שני אחים, אחי הגדול גיאורגי, שמבוגר ממני בחמש שנים, ואני. במקצועו, היה אבא שלי מהנדס גדול וחשוב. אימא עבדה במעבדה כימית בתחום טיב המזון.

נא ספרי/ על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

כשהחלה המלחמה גויס אבא שלי לצבא האדום. כל הגברים נלקחו לצבא, למעט הזקנים והחולים. כעבור מספר חודשים קיבלה אימא שלי מכתב ובו הודעה שאבא שלי נעלם. כך, ללא שום פירוט. לא אפיה, לא מה. מהמכתב הזה היה ברור לנו שאבא מת. "נעלם" פירושו "מת, נפל". שנים לא ידענו שום דבר. לאימא היה מסמך רשמי שהוא נפטר ולא נעדר, אך בזה הסתכם כל מה שידענו לגביו. למעשה, רק לפני שלוש שנים, בשנת 2010, קיבלתי אינפורמציה מארכיון כלשהו על כך שבזמן המלחמה נשלח אבא עם פלוגתו אל אסטוניה, שם הם כותרו על ידי הנאצים וחוסלו, כולם כאחד. אימא שלי נפטרה בלי לדעת מה עלה בגורלו של אבא לפני שנהרג. והאמת היא שגם לי, אפילו היום, אין שום מקום שאליו אני יכול ללכת כדי לחלוק לו כבוד, להניח פרחים במקום קבורתו. אף אחד לא יודע היכן בדיוק באסטוניה נערך הקרב שבו נהרג.

המלחמה פרצה בשנת 1941. לא היו שום סימנים מקדימים לפני כן. הכול קרה בבת אחת. הייתי בן שנתיים, ואני זוכר בעיקר תמונות. בתחילה, כשהגיעו הנאצים לאודסה, ברחנו, אימא, גיאורגי ואני, לקוסטרומה (Kostroma). חשבנו שזה יהיה רחוק מספיק, אבל הנאצים נכנסו לרוסיה כל כך מהר, ונאלצנו לברוח משם לגורקי, ששוכנת ממש על גדות נהר הוולגה. היה שם חורף וגרנו בחדר קטנטן כמה אנשים - אימא וגיאורגי ואני ועוד אנשים שהיום אני לא יודע לומר מי הם היו בדיוק. ואז החלו הנאצים להפציץ את גורקי ואת כל הסביבה יומם וליל. אימא שלי פחדה, וברחנו משם בסירה גדולה וברכבת לסיביר. בסיביר כבר היו שתי האחיות של אימא, אידה וצילה, וגם סבא וסבתא שלי מצד אבא, סבא שמעון וסבתא שרה, ואנחנו הצטרפנו אליהם.

יוסף, אחיה הבכור של אימא, היה בזמן כיבוש הנאצים כבר בעל משפחה גדולה. הוא רצה לברוח מייד אבל אשתו הייתה חולה, והוא לא יכול. כשהנאצים הגיעו הוא ומשפחתו ניסו לברוח בכל זאת בסירה (ליד אודסה היה נהר גדול), אך הנאצים תפסו ורצחו אותם. הרבה אנשים ברחו לסיביר מאוקראינה, מפולניה, מבלרוס וממקומות נוספים. סבא וסבתא שלי מצד אימא, סבא זלמן

וסבתא פייגא, נפטרו לפני המלחמה, עוד לפני שנולדתי. לא זכיתי לראותם. כך הגענו אל העיר רופצופסק שבסיביר. העיר הזו קרובה להר גדול – אלטאי, שעל שמו נקרא האזור כולו.

השתכנו שם בדירת חדר שהייתה שייכת כבר למשפחה. תלינו באמצע החדר מחיצת בד, שבצידה האחד התגוררה המשפחה הזו, שלא הייתה יהודיה, ואנחנו, אימא, גיאורגי ואני, גרנו בצד האחר. הרצפה בדירה הזו הייתה אדמה, ובחלון לא היו זגוגיות, כי לא היה היכן לקנות זכוכית בזמן המלחמה, אז במקומה תחבו בפתח חתיכות בדים וכך אטמו אותו איכשהו. והיה קר. אני זוכר שהיה קר כל כך. אני חייב לומר שהאנשים שגרו איתנו בדירה, הבעלים "המקוריים", עזרו לנו במה שיכלו. אימא עבדה במעבדה של מפעל המייצר קמח. בכל יום היא הלכה לעבודה, ואחי הלך לבית הספר, ואני, שהייתי כבר בן שלוש, נשארתי לבדי. האישה עזרה לי, נתנה לי כל מיני דברים. וגם בעלה, ששוחרר מהצבא כי היה בעל נכות מסוימת בגלל, ולכן היה בבית, התייחס אלינו יפה. בבית השכן היו רוסים (כלומר, לא יהודים) שהיו גם הם אנשים טובים. לפעמים הם לקחו אותי אליהם לביתם, כי היה קר מאוד בדירה שבה גרנו, ושם היה חם יותר. אני זוכר שהייתה להם ילדה קטנה - לידה (lida). לי היה קר, והייתי רעב. אני זוכר את זה טוב טוב. בסוף תהליך הפקת שמן חמניות נותרות קליפות הגרעינים, שבדרך כלל נותנים אותן לפרות כדי שיאכלו. מכיוון שהייתי רעב כל הזמן, האנשים הללו היו נותנים לי ולילדה שלהם לכרסם את הקליפות האלו. כדי שיהיה לנו חם הם היו מושיבים אותנו בתוך גומחת אבן מיוחדת שהייתה אצלם מעל האח, ושהיה נעים וחמים שם, אפילו אחרי שהאש כבר דעכה. היינו שוכבים שם, משחקים ביחד...

פעם באנו לבקר את אחותה של אימא. בעלה, שהיה מבוגר, מאוד רצה לעשות משהו בשבילנו, הילדים הקטנים. הוא נתן לי פרוסת לחם שעליה הוא שפך קצת שמן, ככה ממש במדויק, וזה היה בשבילי פרס עצום. כל כך הרבה דברים אני לא זוכר, אבל את הפרוסה הזו אני זוכר בהתלהבות רבה עד היום. זה משהו שאני לא שוכח כל החיים שלי. היה קשה מאוד. אני הייתי ילד. לא הבנתי שקשה, חשבתי שכך הדברים צריכים להיות. אבל אימא שלי הייתה לבדה, בסיביר באמצע החורף (30- מעלות לפעמים), עם שני ילדים קטנים. היא הייתה צריכה לעבוד ולדאוג לנו, ולא הייתה לה שום עזרה כמעט, למעשה. היום אני מבין כמה קשה היה לה! המלחמה הסתיימה ב-8 במאי 1945, כעבור ארבע שנים.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חיך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

כשהסתיימה המלחמה, ב-8 במאי 1945, רצתה אימא לחזור לאודסה, אבל שם, באודסה, היה בלאגן גדול. בזמן המלחמה הנאצים הפציצו את אודסה, וכבר לא היה לנו לאן לחזור. באותה תקופה, יעקב, אחיה הגדול של אימא, עבר להתגורר בבית קטן ליד מוסקבה, על הגבול. הבית הזה היה שלו, בבעלותו. בסוף המלחמה הוא הזמין את אימא לבוא לגור איתו, כדי לעזור לה. לא היה שם מקום לכולנו, ולכן הוא פשוט עזב את הבית, ונתן אותו לאימא, שנגור בו אנחנו. הוא שכר חדר אחד בדירה שהיו בה שבע משפחות נוספות ושם הוא התגורר.

העזרה שלו לאימא לא הסתכמה בנתינת הדירה. הוא היה מהנדס מאוד טוב, וגם עסק לפעמים, בתור עבודה נוספת, בכתיבת כתבות ומאמרים עבור ז'ורנלים; ובמשך המון שנים, בכל פעם שהוא היה מקבל משכורת הוא היה נותן את מחציתה לאימא, ומהמחצית שנותרה לו נותן מחצית נוספת (כלומר, רבע מן הסכום המקורי) לאחותם אידה, שגם היא התגוררה באודסה, ושגם בעלה נפל במלחמה והיא נותרה מטופלת בילד קטן. (צילה, האחות הנוספת, הסתדרה. היה לה בעל, היא גרה בטשרנוביץ, ולא הייתה זקוקה לעזרה). וכך, מכל המשכורת שלו נותר לו סכום שהספיק לו ממש בשביל מעט אוכל לעצמו ותשלום שכר דירה. יעקב היה ערירי. רק שנים רבות אחר כך, כשהיה מבוגר, התחתן. לפני 15 שנים הוא נפטר.

התגוררנו בבית של יעקב בשנים 1945-1959. באותה תקופה אכלנו תפוחי אדמה בבוקר, בצהריים ובערב. ליד הבית של יעקב, אחיה של אימא, היה שדה תפוחי אדמה שלא היה שייך לאף אחד. אימא הייתה יוצאת לשם לחפור ולמצוא תפוחי אדמה, וגיאורגי היה בא איתה. אני הייתי כבר בן שש, וגם אני נדרשתי לעזור. אני זוכר שהסכמתי לעדור רק בתנאי שגיאורגי ישחק איתי תוך כדי במשחק שהמצאנו ביחד - אנחנו הצבא האדום ואנחנו חופרים כאן בורות כדי לקבור את הנאצים... פעם אימא פגשה חברה והזמינה אותה לבוא לבקר אצלנו. כשהחברה הגיעה, אימא לא ידעה במה לכבד אותה. היא הכינה מקרמל סוכרייה קטנה והגישה לה אותה, ובנוסף נתנה לה תה עם שתי כפיות סוכר. אני הייתי מדוכא מזה כל כך - זה לא הוגן! שתי כפיות סוכר שלמות לכוס תה אחת וגם סוכרייה?!... המצב הכלכלי היה קשה. נקבעה קצבת אוכל מסוימת לנפש ליום, ואפשר היה לקנות אוכל רק בצירוף פתקאות. צריך היה לעמוד עם הפתקאות האלו בתור ארוך ארוך במשך שעות ארוכות כדי לקבל את האוכל. אני חושב שבערך חצי מהחיים שלי באותה תקופה עברו עליי בתורים - תור ללחם, תור לקמח, תור לבגדים...

התגוררנו בביתו של יעקב כמעט 15 שנים, עד שנת 1959 בערך. ב1959 קיבלה אימא שלי מרשויות המדינה חלק של דירה במוסקבה. היא הייתה זכאית לכך כיוון שהיו לה שני ילדים.

בינתיים אני הלכתי לבית הספר ולאוניברסיטה, שם למדתי אלקטרוניקה ומכאניקה. בהמשך עשיתי גם תואר שלישי. התחתנתי עם אינה אשתי בשנת 1961, ונולדה לי בת - אלה. גרנו בדירת שני חדרים, שם התגוררו גם ההורים של אינה ואחיה ומשפחה נוספת. אלה גדלה ברוסיה והתחתנה גם היא, ובנה הבכור נולד שם. בשנת 1956 התגייס אחי לצבא וכשחזר כעבור שש שנים והתחתן לא היה לו היכן לגור. לכן הוא חזר עם אשתו להתגורר בבית של יעקב, שהמשיך לשכור את הדירה ההיא. התקדמתי בעבודתי בתחום הנדסת האלקטרוניקה והפכתי למנהל מעבדה גדולה. בינתיים גם אמי הספיקה להתחתן בשנית. למעשה, היא הייתה בת 70 כשנישאה לבעלה השני. לאחר שנים מעטות הוא נפטר.

נא ספרי/י על חיך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

במשך כל שנותיי ברוסיה, מסוף המלחמה, הייתי בסביבה אנטישמית. מדובר היה באנטישמיות מנומסת אמנם, אבל היא הייתה אנטישמיות. הסתובבתי שם וחשבתי - אני רוצה שהילדים והנכדים שלי יהיו כמו כולם, שיהיה להם טוב בכל מקום, שאף אחד לא יאמר להם "אתה יהודי, אבל בסדר..." השתוקקנו לעלות לישראל, אך לא יכולנו בגלל מסך הברזל. בשנת 1990, לאחר נפילת מסך הברזל, עליתי ארצה עם אינה ועם אלה, שכבר הייתה נשואה וכבר נולד לה בן. יחד איתנו עלו גם אמי וגם הוריה של אינה.

במשך השנתיים הראשונות בארץ גרנו בדירה שכורה בבית הכרם. בשנת 1992 החלטנו שאנו רוצים לקנות דירה. העניין היה שלא היה לנו כסף. כשעלינו ארצה מרוסיה, אסור היה לנו על פי החוק הרוסי לקחת עמנו יותר מ90 דולר לנפש. הבנק הסכים להלוות לנו לשם קניית הדירה 90% מן הכסף. אך נותרנו בבעיה - מהיכן נשיג 10% נוספים? פתאום הגיעה תרומה מאמריקה שכיסתה 5% נוספים. שמחנו מאוד, אך עדיין היו חסרים לנו עוד 5% מהכסף עבור קניית הדירה. לוונו כסף מחברים וממכרים, ועדיין לא הצלחנו לאסוף מספיק כסף. נתן שרנסקי, שכבר היה איש ציבור באותו זמן, הוביל מהלך בתקופה ההיא בו הוא רצה לומר לעולם שעוזרים לעולים החדשים. הוא שמע עלינו, והגיע לבית שלנו, וכך קיבלנו את יתר הכסף וקנינו דירה. בסוף שנת 1990 התחלתי לעבוד בחברה קטנה באפרת. במקצועי, אני מתכנת מחשבים, ועסקתי בכך שם. הגיע אז שר גדול וחשוב לצפות בעבודות החברה. האנשים שעבדו איתי סיפרו לו עליי, שאני מתכנת מחשבים טוב מאוד, שיכול לעשות הכול, רק שאני לא יודע עברית... השר הזה היה אהוד אולמרט. הוא לחץ לי את היד, ומאז אני לא שוטף אותה... בכלל, בתחילת עבודתי בחברה הזאת באפרת היו לי קשיים רבים בעברית, וקרו לי בעקבותיהם סיפורים מצחיקים מאוד... חשוב לי לומר שבשנים הראשונות בארץ, בבית הכרם, היו אנשים רבים שעזרו לנו מאוד מאוד.

אימא שלי גרה בירושלים עד שנפטרה, בשנת 1996. היא קבורה בירושלים. אידה אחותה של אימא הגיעה לארץ עם הבן שלה, שנה וחצי אחרינו. גם היא גרה בירושלים, וגם היא כבר נפטרה, וקבורה ליד אימא. הבן שלה מתגורר בירושלים עד היום. אחות נוספת גרה אחרי המלחמה באודסה, ואחר כך באוקראינה, ושם היא הקימה את משפחתה. אני התחתנתי עם אינה, ונולדה לנו בת - אלה. יש לי שני נכדים, שאני גאה בהם מאוד. אחד מהם גר ממש לצידו. הוא עורך דין ולפני חודש נולדה לו ילדה - נינה שלי. והנכד השני חייל.

ראיון: ישראל אמונה, מודיעין, אוקטובר 2013

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

המשפחה של אימו של וולרי 1930

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

וולרי, גיאוגרי, אימו ודודו יעקב

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

יפים אביו של וולרי, אימו רעיה, אחיו גיאורגי וולרי, 1940

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

וולרי, אשתו אינה, והנכד דניאל